

MONTY'S FLYING CIRCUS

Nieuwsbrief jaargang 12, nummer 1 | januari 2018

WERKGROEP
GRAUWE
KIEKENDIEF

HEIMANS EN THIJSSE
PRIJS VOOR BEN KOKS

PAG 3

PAG 11

GELE KWIKSTAART

COLOFON

STICHTING WERKGROEP GRAUWE KIEKENDIEF

Postadres: Postbus 46 9679ZG, Scheemda

Bezoekadres: Plattelandshuis Oost-Groningen

Nassaustraart 14, 9671 BW Winschoten

www.werkgroepgrauwekiekendief.nl

Twitter: @grauwekiek

Facebook: Werkgroep Grauwe Kiekendief

Omslagfoto: © Theo van Kooten

INHOUD

VOORWOORD	2
HEIMANS EN THIJSSSE PRIJS	3
NEL SANGERS	4
NIELS GODIJN	5
WINDTURBINES	6
DE FOTOGRAAF EN ZIJN FOTO	9
GELE KWIKSTAARTEN	11
TAAKVERDELING OUDERVOGELS	14
TERUG IN GRONINGEN	18
KIEKENDIEVENJAAR 2017	19
OPROEP: RANSUILEN TELLEN	28
VAN ALLES WAT	29

VOORWOORD TIJDEN VAN VERANDERING

BEN
KOKS

Het jaar 2017 was voor Werkgroep Grauwe Kiekendief om veel redenen een bijzonder jaar. Staf, studenten en een groeiend aantal vrijwilligers hebben weer laten zien dat de combinatie van degelijk werk en geloof in eigen kunnen zijn vruchten afwerpt. Werk en privé zijn in een gepassioneerde werkomgeving zelden van elkaar te scheiden. Dat is een mooie manier van leven als je samen successen weet te organiseren. Het dubbeltje kan echter ook de andere kant opvallen.

Afgelopen voorjaar hebben we de stap gezet om een deel van mijn verantwoordelijkheden over te dragen aan iemand anders. Iemand die zich in gaat zetten voor de bestending van ons werk, het verder stroomlijnen van de interne organisatie en die scherp blijft opletten dat we als werkgroep koersvast blijven. Want natuurbescherming is een optelsom van kennis en kunde en vooral die kwaliteiten willen we met elkaar koesteren.

Vanaf het eerste legsel van grauwe kiekendieven in de Carel Coenraadpolder in 1990 tot aan nu heb ik me druk gemaakt over het grijpen van kansen voor akkervogels in moderne landbouwgebieden. Groningen heeft zijn status als dé kennisprovincie rondom akkervogels lang en breed verdiend. Voorlopig zal dat ook zo blijven. Om dit alles voor elkaar te krijgen en ervoor te zorgen dat we als stichting nog een poos aan de weg kunnen blijven timmeren is en blijft een tomeloze inzet nodig.

NATUURBESCHERMING IS EEN OPTELSOM VAN KENNIS EN KUNDE, VOORAL DIE KWALITEITEN WILLEN WE KOESTEREN

Door droeve privéomstandigheden voel ik mij genoodzaakt om de komende periode andere keuzes te maken. Keuzes die meer overhellen naar het herijken van mijn leven. Daarvoor is het goed om te weten dat het gelukt is om Nel Sangers als nieuwe directeur aan Werkgroep Grauwe Kiekendief te binden. Dit is dan ook gelijk het laatste stuk dat ik op deze plek zal schrijven. De volgende keer zal Nel het toetsenbord gebruiken om stil te staan bij de waan van de dag waar we nu in verkeren. In deze nieuwsbrief zal Nel zich voorstellen zodat ook jullie weten wat voor vlees we in de kuip hebben.

DIT IS DAN OOK GELIJK HET LAATSTE STUK DAT IK OP DEZE PLEK ZAL SCHRIJVEN

Het spreekt voor zich dat ik me op allerlei manieren nog zal blijven inspannen voor de organisatie die ik zelf in 2005 formeel heb opgericht. Grotere en complexe projecten zal ik voor een deel zelf nog blijven ontwikkelen, van lobby voorzien en naar concrete plannen omzetten. Ook het veldwerk zal voor mij – uiteraard – niet weg te denken zijn.

Samenwerken kan heel leuk zijn. In ons geval is het pad de heuvel op echter ook geplaveid met glibberige stenen, waarover je gemakkelijk een uitglijder kunt maken. Over deze glibberige stenen en de pijnlijke uitglijders zal ik mijn eerste boek schrijven, dat over circa een jaar bij de KNNV-uitgeverij wordt gepubliceerd. <

© Rob Buiters

HEIMANS EN THIJSSE PRIJS VOOR BEN KOKS

REDACTIONEEL

Op 23 september werd de prestigieuze Heimans en Thijssen Prijs toegekend aan Ben Koks. De prijs wordt periodiek toegekend aan een persoon of organisatie die zich verdienstelijk heeft gemaakt voor natuurbehoud. Ben Koks kreeg de prijs toegekend voor zijn niet-aflatende inzet voor de bescherming van akkervogels: **“Terwijl in grote delen van Nederland het agrarische natuurbeheer op een fiasco is uitgelopen, wist Ben Koks door zijn overtuigende persoonlijkheid en grote veldkennis veel vogelsoorten op het Groningse boerenland te redden.”** (citaat uit het juryrapport).

Ben Koks heeft laten zien dat natuurbeheer in agrarisch gebied wel degelijk toekomst heeft, mits de maatregelen zijn gebaseerd op ecologische kennis. Daarnaast weet hij boeren te overtuigen om natuurmaatregelen aan te leggen. Dat is van groot belang voor het herstel van de Nederlandse biodiversiteit, omdat het grootste deel van het Nederlandse landoppervlak uit agrarisch gebied bestaat en hier de grootste biodiversiteitsverliezen hebben plaatsgevonden. De resultaten in het Groningse akkerland zijn toonaangevend in binnen- en buitenland. Ook weet Ben Koks samen met Werkgroep Grauwe Kiekkendief telkens weer de belangstelling van de media te wekken. Uit handen van Frank Berendse, voorzitter van de Heimans en Thijssen Stichting, ontving Ben Koks de Bronzen Spreeuw. <

Lees het hele [juryrapport](#). Beluister het [radio-interview](#) van Vroege Vogels met Ben Koks naar aanleiding van de Heimans en Thijssen Prijs. Wij schreven een [natuurbericht](#) over de toekenning van de prijs.

© Jasper Helmantel

BEN KOKS KREEG DE PRIJS
TOEGEKEND VOOR ZIJN NIET
AFLATENDE INZET VOOR
DE BESCHERMING VAN
AKKERVOGELS

Ik ben Nel Sangers en ben op 1 januari 2015 gestart met mijn bedrijf: [Nel Sangers Advies](#).

In dit bedrijf combineer ik al mijn werkzaamheden op het gebied van water, natuur, landbouw, bodem en bijzondere huisvestingsvormen in opdracht van toekomstige bewoners. Ik neem daarin mee mijn ervaring bij drie gemeenten Nieuwegein, Schoonhoven en Leidschendam waar ik gewerkt heb op het gebied van openbare werken en stadsontwikkeling, die bij de Rijksoverheid: de Dienst Landelijk Gebied, en als kwartiermaker van het Gemeenschappelijk Ontwikkelingsbedrijf voor de Rijksoverheid.

IK BEN NU SINDE EEN JAAR BETROKKEN BIJ HET WERK VAN STICHTING WERKGROEP GRAUWE KIEKENDIEF

In de natuurwereld heb ik acht jaar gewerkt als adjunct-directeur bij Staatsbosbeheer.

Ik ben geboren in het Groene Hart van de provincie Utrecht. De Lopikerwaard, het land van Herman de Man met zijn bekendste boek: Het wassende water, waarvan

de film ook gedeeltelijk is opgenomen in mijn geboortedorp Linschoten. Daardoor zijn grazige weilanden (toen nog met boter- paarden- en pinksterbloemen) uit mijn jeugd mij meer bekend dan de akkers van onder andere Groningen en Zuid-Holland.

En toch ben ik nu sinds een jaar betrokken bij het werk van Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief, eerst als adviseur en nu als directeur. Vele werelden komen in dit werk samen, zowel lokaal als internationaal.

Verder ben ik nog bezig met activiteiten in Afrika. Zowel voor de Rotary als voor mijn eigen stichting, [Stichting Ontwikkeling Platteland Afrika \(SOPA\)](#). We komen elkaar vast op diverse momenten in het nieuwe jaar tegen.

Veel groeten en een goede start in het nieuwe jaar! <

Mijn naam is Niels Godijn, geboren in 1992 en opgegroeid in Poortugaal (ZH), een dorp op de grens van stad en akker. Sinds jonge leeftijd hangt er een verrekijker om mijn nek en worden de vogelwaarnemingen zorgvuldig bijgehouden, mijn eerste notitieboekjes dateren uit 1998.

Aanvankelijk hadden met name vogels mijn interesse, later breidde dit zich hobbymatig uit naar vlinders, libellen, vissen en planten. Na een studie Bos- en Natuurbeheer in Delft werkte ik drie jaar als zelfstandig ecooloog. In deze periode verrichtte ik inventarisatie- en monitoringswerk van diverse soortgroepen, evenals de ecologische begeleiding bij beheermaatregelen in Natura2000-gebieden.

Momenteel beperk ik mij tot de milieus die onder constante invloed staan van menselijk handelen, namelijk stadsnatuur en akkernatuur. Daartoe ben ik drie dagen in de week werkzaam bij Bureau Stadsnatuur Rotterdam, de resterende tijd besteed ik aan akkervogelonderzoek voor Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief. Dit onderzoek concentreert zich rond het Buitenland van Rhoon, een polder met de potentie om zich in de komende jaren tot prototype van natuurinclusieve landbouw te ontwikkelen. Met het aangepaste bouwplan van het experiment Zegenpolder

MOMENTEEL BEPERK IK MIJ TOT DE MILIEUS DIE ONDER CONSTATE INVLOED STAAN VAN MENSELIJK HANDELEN

Rhoon, dat is gerealiseerd op initiatief van provincie Zuid-Holland, wordt de komende drie jaar gezocht naar een balans tussen akkernatuur en gewasproductie. Mijn veldwerk bij Werkgroep Grauwe Kiekendief bestaat onder andere uit: broedvogel- en wintertellingen, broedbiologisch onderzoek van enkele soorten en het inventariseren van muizenactiviteit. <

SINDS JONGE LEEFTIJD HANGT ER EEN VERREKIJKER OM MIJN NEK

NOOT REDACTIE:

In dagblad Trouw verscheen op 28 september een interview met Ben Koks over het door Werkgroep Grauwe Kiekendief ontworpen bouwplan voor de Zegenpolder. Klik [hier](#) voor het artikel.

En mochten jullie eens in de buurt zijn, het is de moeite waard om eens een kijkje te nemen in de Zegenpolder op het Zuid-Hollandse eiland IJsselmonde.

AANVARINGSRISICO VAN KIEKENDIEVEN MET WINDTURBINES

TONIO
SCHAUB

Bruine kiekendiefman Roelof met een UvA-BiTS GPS-logger. In 2017 broedde hij succesvol in het midden van het windpark Delfzijl Zuid. © WGK

Windenergie speelt een belangrijke rol bij de bescherming van het klimaat, daarom is de sector wereldwijd aan het uitbreiden. Maar windturbines kunnen gevaarlijk voor vogels zijn, omdat deze met de rotorbladen in botsing kunnen komen. Dit gevaar bestaat ook voor kiekendieven. In Duitsland is het al meerdere keren gebeurd dat er gerechtelijk werd bevolen om windturbines stil te zetten omdat er dichtbij broedende grauwe kiekendieven zaten. En inderdaad zijn er van grauwe kiekendieven tot nu

toe 45 slachtoffers in Europa geregistreerd... Aan de andere kant weet iedereen met ervaring in het veld dat kiekendieven vooral laag vliegen, duidelijk lager dan de risicozone van de rotorbladen.

Hoe groot is dan het aanvaringsrisico van kiekendieven echt? En zijn er misschien mogelijkheden om het risico te verminderen, door bepaalde modellen van windturbines te gebruiken? Deze vragen wilden wij met mijn masterproject beantwoorden.

Met de gegevens uit onze UvA-BiTS GPS-loggers die wij sinds 2009 zowel bij grauwe als bruine kiekendieven gebruiken hebben wij een hele goede basis voor dit onderzoek. Een parel zijn onze hogeresolutiedata, die met een GPS-interval van 3 seconden zijn opgenomen. Deze zijn heel nauwkeurig, zodat wij hele precieze analyses kunnen maken van de vlieghoogtes en de afstanden tot de turbines. Vooral van grauwe kiekendieven hebben wij inmiddels een hele hoop van deze gegevens, bijna 1000 vliegreuen!

EEN PAREL ZIJN ONZE HOGERESOLUTIEDATA

In het onderzoek hebben wij vier belangrijke aspecten van het vlieggedrag van mannelijke kiekendieven bekeken:

1. VLEGUREN; daar vonden wij een groot verschil tussen mannetjes griuw en blauw. De griuwe kiekendieven vlogen over het hele broedseizoen gemiddeld 8,2 uur per dag terwijl de blauwe maar 4,3 uren per dag vlogen. De mannetjes bruin zaten ertussenin met 7,3 vliegreuen.

2. VLEGHOOGTE; wat de vlieghoogte betreft konden we bevestigen dat kiekendieven vooral laag

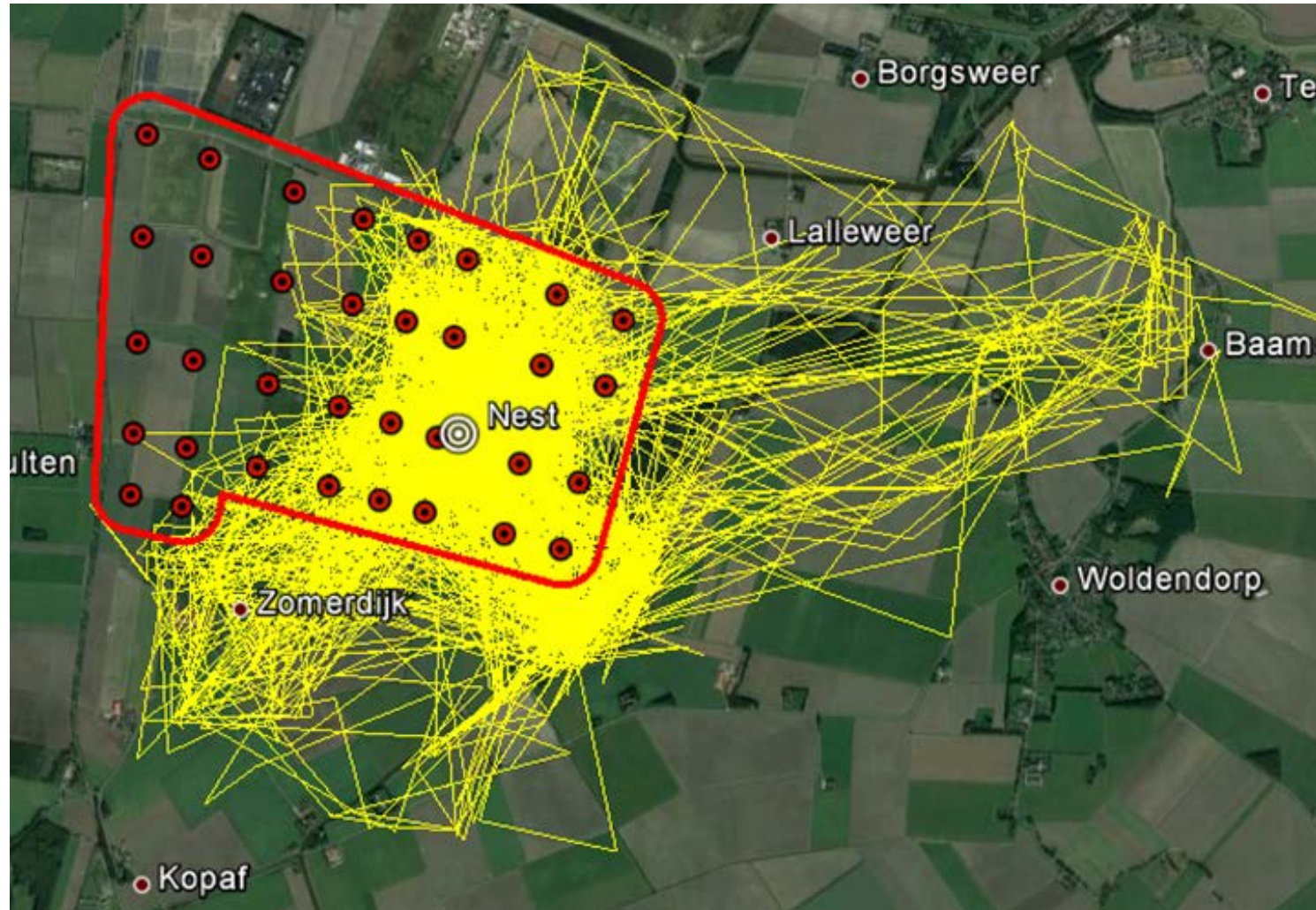
AANVARINGSRISICO VAN KIEKENDIEVEN MET WINDTURBINES

TONIO
SCHAUB

vliegen. Slechts 7,1%, 9,6% en 3,2% van de posities van respectievelijk de grauwe, blauwe en bruine kiekendiefmannetjes lagen binnen het gemiddelde risicobereik van windturbines (45-125m). Dat is vrij weinig in vergelijking met andere soorten roofvogels! We konden aantonen dat het voor kiekendieven voordelig is om turbines met een zo groot mogelijke afstand tussen de grond en de rotorbladen te gebruiken.

3. TIJD BINNEN WINDPARKEN; het percentage van de tijd die de loggervogels binnen windparken doorbrachten was zoals verwacht afhankelijk van de afstand tussen het nest en de windparken. De recordhouders waren de mannetjes bruine kiekendief William en Roelof, die midden in het windpark Delfzijl Zuid broedden, en rond 70% van hun tijd binnen dit windpark doorbrachten.

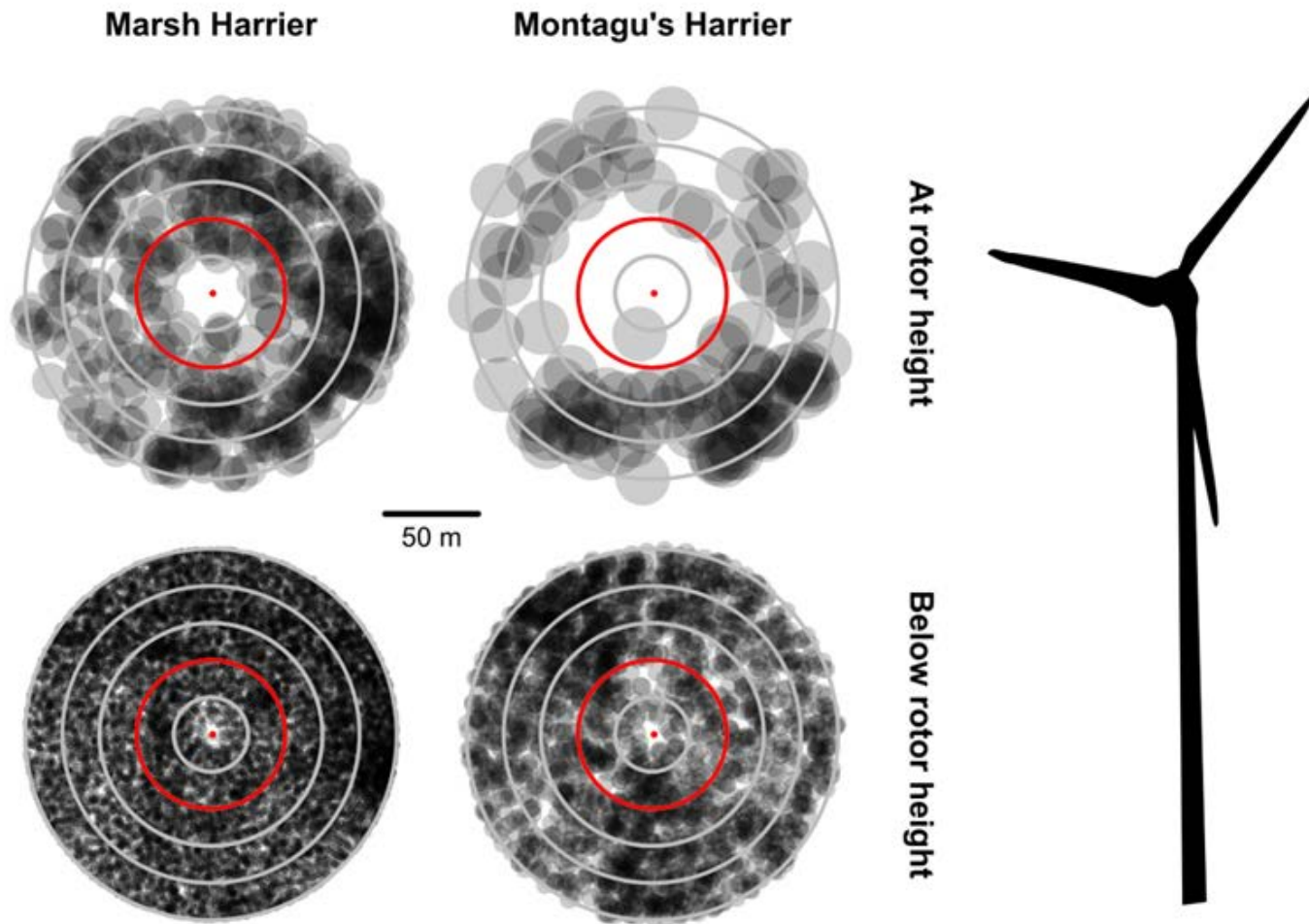
4. VERMIJDINGSGEDRAG; daarover is goed nieuws: zowel grauwe als bruine kiekendieven vertoonden een significant vermijdingsgedrag ten opzichte van de windturbines. Als ze in windparken onderweg waren naderden ze de windturbines minder vaak dan onder toevallige omstandigheden verwacht kan worden. Dit vermijdingsgedrag was duidelijk sterker als ze ter hoogte van de rotorbladen vlogen vergeleken met lagere vluchten; het was bovendien sterker bij grauwe (94%) dan bij bruine kiekendieven (49%).

Homerange van loggervogel Roelof in juni 2017. Hij bracht in dit broedseizoen ongeveer 70% van zijn tijd door binnen het windpark Delfzijl Zuid (rode lijn). Rode punten = windturbines. Satellietbeeld: Google Earth.

AANVARINGSRISICO VAN KIEKENDIEVEN MET WINDTURBINES

TONIO
SCHAUB

ZOWEL GRAUWE ALS BRUINE KIEKENDIEVEN VERTOONDEN EEN SIGNIFICANT VERMIJDINGSGEDRAG

Met deze nieuwe informatie en de gegevens over de verspreiding van nesten in Oost-Groningen hebben wij een zogeheten aanvaringsrisico-model opgezet. Deze laat zien dat de mortaliteit van grauwe kiekendieven door aanvaringen met windturbines nu in ons gebied waarschijnlijk vrij laag is. De reden daarvoor is dat op dit moment de windparken alleen nog maar aan de randen van het broedgebied liggen. Maar volgens ons model zou een nieuw windmolenpark in een van de broedhotspots van grauwe kiekendieven inderdaad een ernstig probleem voor de regionale populatie kunnen vormen.

Gezien de geplande uitbreiding van het gebruik van windenergie is zulke informatie op dit moment voor vele soorten en gebieden nodig. Daarom willen we graag verder gaan met dit soort onderzoek, bijvoorbeeld met buizerds in Nederland, rode wouwen in Duitsland, of als het lukt misschien zelfs met vale gieren in Spanje. <

Vermijdingsgedrag van bruine en grauwe kiekendieven ten opzichte van windturbines in het windpark Delfzijl Zuid. De plaatjes tonen de horizontale verdeling van GPS posities rondom windturbines (van alle turbines met bijbehorende posities over elkaar heen gelegd). De puntgrootte is afhankelijk van het aantal punten per plaatje. Rode punt = turbinetoren, rode cirkel = risicozone, grijze cirkels = banden van 20 meter.

Mijn weg naar het vogels spotten en fotograferen is er denk ik niet eentje die alledaags is. Vaak heeft men al veel met de natuur, of wat je vaak hoort dat de bezigheid een vorm van ontsnappen aan het drukke bestaan is. Gewoon prettig even rust te vinden. Voor mij begon het andersom, de fotografie was er eerst.

Ik ben gestart in een club voor actiefotografie. Daar gingen we samen op pad om plaatjes te maken en daarvan te leren. Toen verschoof mijn interesse naar straaljagers. Soesterberg was in die tijd voor mij niet al te ver weg. Heel wat uren heb ik langs de baan gezeten voor een paar acties per dag. Posten en wachten zijn disciplines die hierbij horen, net als bij vogelfotografie.

TOEN KWAMEN DE VOGELS IN BEELD

Tijdens een vliegshow op Leeuwarden vloog er een buizerd dicht langs het publiek en ik dacht 'die neem ik even mee'. Dat vond ik de mooiste foto van de dag. Op de schietbaan Axalp in Zwitserland van de Zwitserse luchtmacht, waar een gigantische partij actie vast te

leggen is, hing vaak een zwarte wouw rond. Prachtig in rondjes draaiend, deze ook even meegepakt naast het militaire machtsvertoon. Ook hier vond ik de metalen vogels zwaar ondergeschikt aan de echte... ik was om.

MIJN FOTOAPARATUUR

In die tijd fotografeerde ik nog met diafilm, Kodachrome 64. Veel te traag voor de lichtzwakke lens VIVITAR 400mm f5,6 op de CANON AE-1 camera die ik toen had. Maar ik wilde de kleuren hebben en echtheid. Liever één goede foto dan twintig plastic ogende vogels met een Fuji Sensia 200 E6 film, die als een grove krantenfoto oogde. Zeker als de ontwikkelcentrale er weer een rommeltje van maakte.

Met hard werken een Nikon F4 met de AFI 400mm f2,8 kunnen kopen, met subliem glas dat 6,3 kg woog. Zwaar maar wel een feest. Een Teleconverter erop van 1,4 of 1,7x was geen probleem.

TEGENSLAG

Toen heb ik de pech gehad ziek te worden. Daar heb ik een hersenbeschadiging aan overgehouden en alles ging fout. Vele totaal mislukte diafilms verder ben ik toen met fotograferen gestopt....tot er ineens een D100 een digitale reflexcamera op de markt kwam. Dat was de redding van mijn hobby. Nu kon ik zien wat ik fout

deed, en halverwege de boel aanpassen. Qua vogels 'schoot' ik toen alles wat maar voorbijkwam: musjes, duiven, meeuwen enz. Zoals velen denk ik beginnen. Na verloop van tijd ben ik gegaan voor een Nikon D200, een paar pixels meer, wat achteraf gezien een topcamera was. Helaas heb ik deze camera weggedaan omdat de resultaten door mijn eigen onkunde in de nabewerking tegenvielen. Daar kwam ik jaren later pas achter door oude files door het bewerkingsprogramma Capture One te halen. Mijn grote zware telelens is toen ook nog eens gestolen. Daar ben ik toen flink ziek van geweest. Weer met de hobby gestopt, ik had er geen zin meer in.

NIEUWE START

Na een poos toch weer iets gekocht. De hobby was toch te leuk, dan maar met een lagere kwaliteit. De D300 met een 150-500 lens van Sigma viel binnen mijn budget. Daar heb ik leuk mee gespeeld maar beviel niet. Toen heb ik de D7000 getest, deze was beter dan de latere D7100. Die D7100 was een miskoop. In samenwerking met mijn Sigma-lens gaf dat rare kleuren en een slechte autofocus. Naderhand bleek die beschadigd zijn. Ik heb hem toen zelf gemodificeerd.

Op dit moment heb ik een oude D200, gekocht voor 75 euro. Niemand wil deze nog hebben, met de maar

LIEVER ÉÉN GOEDE FOTO
DAN TWINTIG PLASTIC
OGENDE VOGELS

10 megapixels (Mpx). Echter wint deze het in details vaak nog van de D7100 met zijn wat wollige 24Mpx en op RAW vaak nog met rare overgangen en chromatische fouten.

De lens die ik heb gaat maar tot +/- 9Mpx aan scheidend vermogen volgens bepaalde testen. Het verschil met de modernste software is dus maar zeer minimaal, maar ik heb nu wel topkleuren.

Nu wonende in het Noorden ontdek ik prachtige gebieden en ga ik voor de wat apartere soorten. Soms lukt dit, maar vaak ook niet en dat hoort erbij. Het onderweg zijn is net zo belangrijk.

Op een gegeven moment heb ik contact gezocht met Werkgroep Grauwe Kiekendief omdat ik wilde weten waar je dan rekening mee moet houden als je de vogels wil benaderen zonder ze te verstoren.

MIJN FOTO

De bruine kiekendief op de foto is een van mijn mooiste. De soort is prachtig; ruig en met een oer-uitstraling. Deze foto heb ik gemaakt vanaf de parkeerplaats bij de Breebaartpolder. <

Klik op de foto voor een grote versie.

Een vrouwtje gele kwikstaart roepend in de buurt van haar nest, juni 2017. © Wender Bil

Ondanks het feit dat de gele kwikstaart een relatief algemene broedvogel is in Nederlandse akkerbouwgebieden, weten we erg weinig over de broedbiologie van deze soort. Het is dan ook niet bekend hoe deze soort in het huidige akkerbouwgebied als broedvogel zijn hoofd boven water weet te houden, terwijl de veldleeuwerik met een ogenschijnlijk vergelijkbare broedstrategie uit dezelfde gebieden verdwijnt.

Uit jarenlang broedvogels tellen volgens de punttelmethode Meetnet Agrarische Soorten in rotatiesystemen met aardappel en wintertarwe, kan worden afgeleid dat gele kwikstaarten de voorkeur geven aan tarwevelden als broedplaats. Deze tarwevelden worden echter gekenmerkt door een zeer monotone en dichte structuur, met als consequentie dat hier qua voedsel (insecten) voor de jongen naar alle waarschijnlijkheid weinig te halen is. De verwachting is dan ook dat gele kwikstaarten hun voedsel van relatief grote afstand van het nest moeten halen, maar dat dit wordt gecompenseerd door de beschutting en lagere dichtheid aan potentiële nestrovers in de uitgestrekte tarwevelden.

Om deze theorie te testen ben ik het afgelopen seizoen voor mijn [studie](#) Bos- en Natuurbeheer aan hogeschool

ONDERZOEK NAAR IN WINTERTARWE BROEDENDE GELE KWIKSTAARTEN

WENDER
BIL

Van Hall Larenstein in opdracht van Werkgroep Grauwe Kiekendief in het akkerbouwgebied nabij Muntendam (O-Groningen) op zoek gegaan naar gele kwikstaarten, en meer specifiek: nesten van gele kwikstaarten. Niet geheel toevallig stuitte ik daarbij meteen op de reden waarom we zo weinig over deze soort weten: gele kwikstaarten weten hun nesten goed te verbergen. Het was dan ook van belang om eerst een methode te vinden waarmee ik voldoende nesten kon opsporen.

NESTEN ZOEKEN

Halverwege mei stelde ik de eerste nestbouw vast. Deze periode werd gekenmerkt door koppeltjes gele kwikstaarten die voornamelijk op kale akkers nestmateriaal verzamelden om vervolgens in nabijgelegen tarwevelden te verdwijnen. Door snel naar een dergelijke verdwijnpaats te lopen kon ik (dankzij de opvliegende vogel) een nestje in aanbouw vinden. Bij andere paartjes resulteerde mijn aanwezigheid echter in een vroegtijdige staking van de werkzaamheden, waardoor ik geen goede aanduiding van de bouwlocatie had.

In de opvolgende periode werd het plotseling stil rond de tarwevelden. Hier en daar zaten losse vogels op de uitkijk die bij nadering veelal begonnen te alarmeren. Deze vogels hadden kennelijk iets te verbergen, maar

*Bedelende nestjonge gele kwikstaarten, juni 2017.
© Wender Bil.*

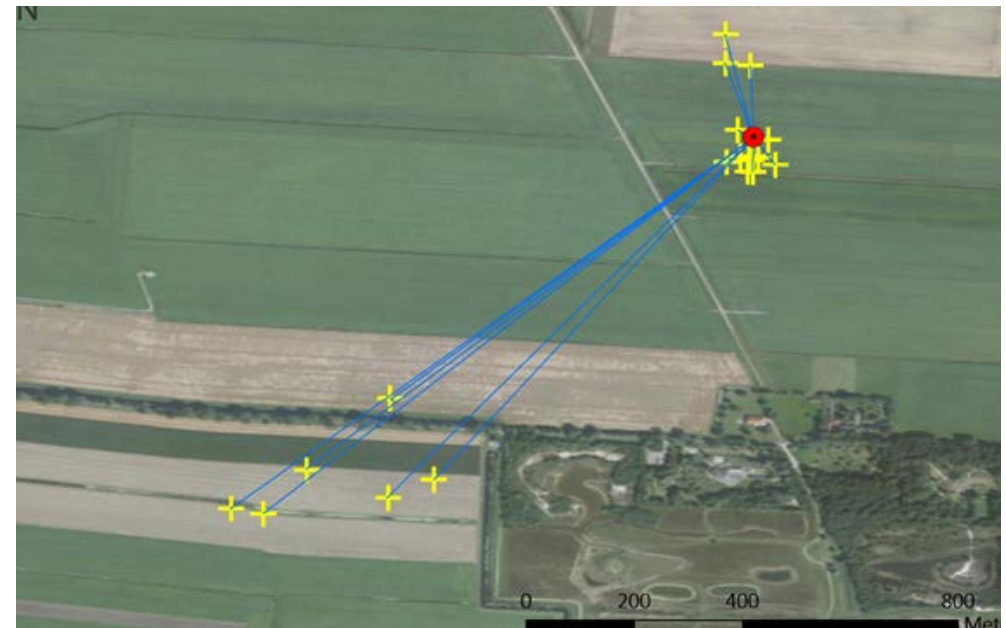
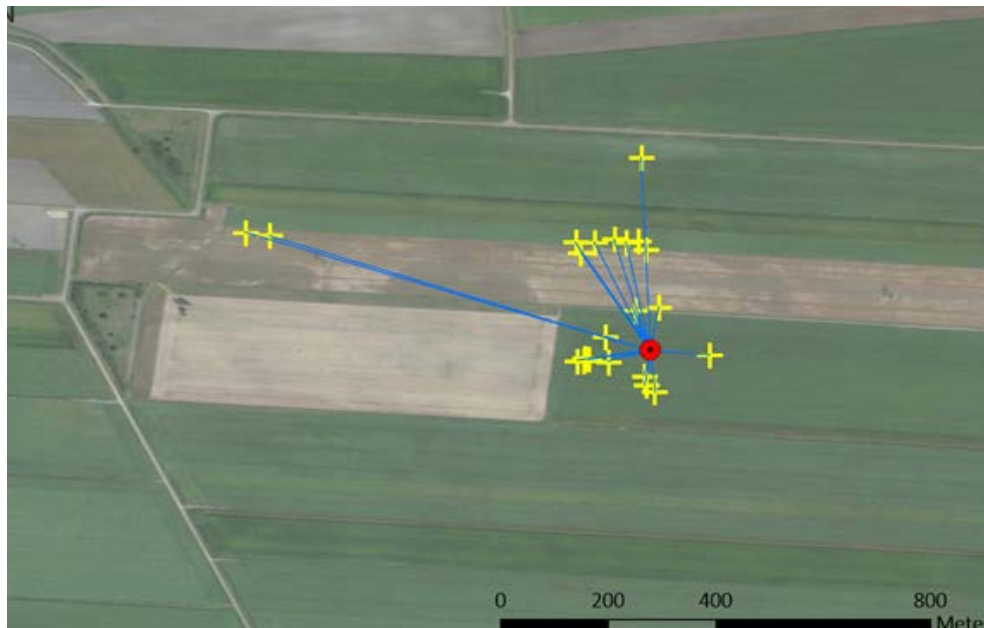
observatie van afstand leverde geen duidelijkheid op. Het was bij toeval dat ik in de buurt van een dergelijke waarneming over een spuitspoor liep en daarbij een kwikstaart op enkele meters afstand uit de tarwe opvloog. De bleke kleur van de vogel deed mij vermoeden dat het om een vrouwtje ging, en het controleren van de opvliegplek leverde een nestje met 3 eitjes op (uit latere bezoeken bleek dat ze op dat moment nog aan de leg was).

Geïnspireerd door deze toevallige ontdekking ben ik vervolgens meer van deze spuitsporen (bandensporen in de tarwe die door het spuiten van gewasbeschermingsmiddelen ontstaan) afgelopen,

waarbij ik op dezelfde wijze nog een tiental nestjes met eieren wist te vinden. Toen de eerste nesten uitkwamen, en de nestlocaties ook op basis van voedseltransporten te herleiden waren, werd dit beeld bevestigd: het grootste deel van de nesten zat binnen twee meter vanaf een spuitspoor.

Gevonden legsels van gele kwikstaarten in het onderzoeksgebied, broedseizoen 2017. © Wender Bil.

FOERAGEERVLUCHTEN

Om te kunnen bepalen hoe ver gele kwikstaarten vliegen voor het halen van voedsel voor de jongen heb ik samen met vrijwilligers van Werkgroep Grauwe Kiekendief nesten met jongen geobserveerd. Hierbij hebben we vanaf een afstand gelet op vertrekkende vogels, waarvan we de vlucht volgden tot het moment dat de vogel op de bodem landde. Deze landplek komt doorgaans overeen met de plek waar het voedsel wordt verzameld, getuige het feit

dat dezelfde vogel meestal binnen korte tijd met een snavel vol insecten bij het nest terugkeerde.

Onder de geobserveerde vluchten vonden we afstanden tot 800 meter vanaf het nest. Daarnaast stelden we een grote variatie tussen paartjes vast in de richting waarin voedsel werd gehaald: sommige paartjes leken continu dezelfde kant op te gaan, terwijl andere paartjes alle windrichtingen afgingen. De eerste patronen lijken de theorie te ondersteunen

dat gele kwikstaarten verder vliegen voor hun voedsel dan bijvoorbeeld veldleeuweriken. <

NOOT VAN DE REDACTIE: komend broedseizoen zal zowel in Groningen als bij Rhon het onderzoek naar de broedecologie van gele kwikstaarten voortgezet worden.

VERDELING OUDERLIJK TAKEN VAN GRAUWE KIEKENDIEVEN IN TIJDEN VAN VOEDSELSCHAARSTE

ANGELA
WIERINGA

Het afgelopen jaar heb ik de grauwe kiekendief mogen leren kennen, vooral vanachter mijn computer. Desondanks heb ik veel van de soort geleerd en ben ik tot interessante inzichten gekomen! Ik heb namelijk onderzoek gedaan naar hoe Deense en Nederlandse grauwe kiekendieven hun ouderlijke taken volbrengen in jaren met een goed en slecht prooiaanbod, anders gezegd: in muizenrijke en muizenarme jaren.

Bij grauwe kiekendieven zijn, zoals bij meerdere roofvogels, de taken van ouderlijke zorg strikt verdeeld, om een conflict tussen seksen te vermijden en de overlevingskansen van de soort te vergroten. Zo zorgt het vrouwtje voor de jongen en het mannetje zorgt ervoor dat de hele familie te eten krijgt, totdat de jongen oud genoeg zijn om zelf te jagen.

Door middel van GPS-logger data van 2009-2015 kon ik in kaart brengen hoeveel voedselvuchten de ouders per dag maakten gedurende het broedseizoen. Ook kon ik zien hoeveel tijd van de dag ze bij het nest in de buurt waren en hoe groot hun jaaggebied per dag was.

Mijn aanname was dat voedselschaarste ervoor zorgt dat de verdeling van ouderlijke taken tussen mannetjes en vrouwtjes verandert. Als er namelijk weinig muizen

zijn, zullen de mannetjes minder eten kunnen vinden, waardoor ze hun jachtgebied moeten vergroten om überhaupt iets te eten te kunnen vinden, en daardoor zijn ze minder bij het nest. De vrouwtjes moeten hierdoor bijspringen om alsnog zelf genoeg te eten krijgen en prooien thuis te brengen, waardoor ook zij hun jaaggebied moeten vergroten en daardoor vaker van het nest weg zijn met alle risico's van dien. Dit alles zorgt voor verschillende conflicten: voedsel versus veiligheid en eigen overleving versus overleving van de jongen.

RESULTATEN EN CONCLUSIE

De resultaten die ik heb gevonden, komen bijna allemaal overeen met mijn verwachtingen, al had ik een te kleine steekproefgrootte om mijn conclusies echt hard te kunnen maken. Wat wel te zien is, is dat in muizenarme jaren Nederlandse mannetjes en vrouwtjes hun jaaggebied vergroten. Verder maken mannetjes in muizenarme jaren minder voedselvuchten en gaan vrouwtjes inderdaad bijspringen met jagen! Hierdoor verandert de strikte taakverdeling tussen de oudervogels naar een systeem waarbij het vrouwtje meer taken op zich moet nemen, omdat het mannetje minder bijdraagt.

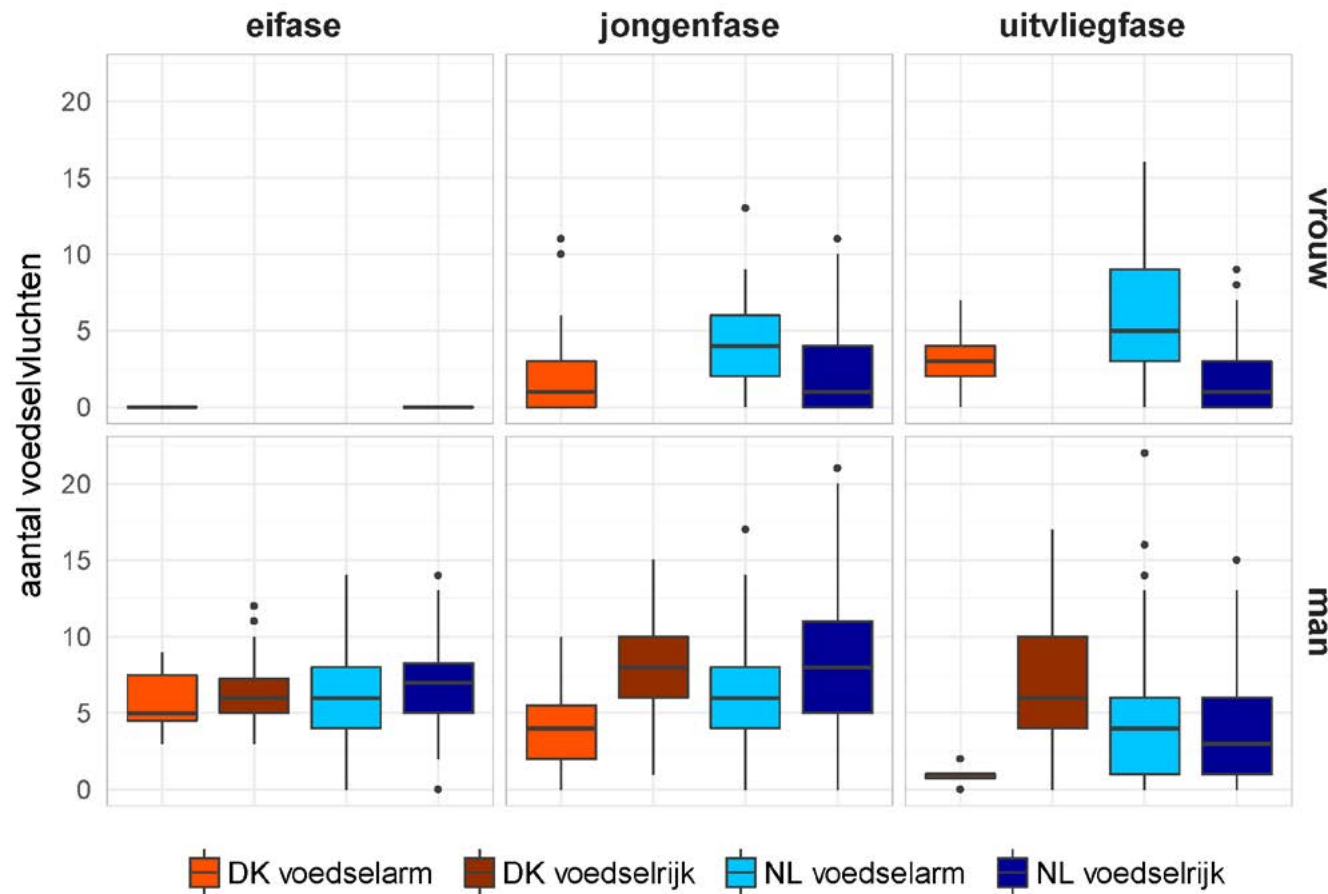
Toekomstig onderzoek zal moeten uitwijzen of voedselschaarste echt leidt tot bovengenoemde conflicten, aangezien er uit deze resultaten niet kan worden opgemaakt of mannetjes niets kunnen vinden of dat ze ervoor kiezen om wat ze vinden voor zichzelf te houden. Maar de resultaten van mijn onderzoek wekken in ieder geval wel de suggestie dat er door voedselschaarste iets verandert in het gedrag van grauwe kiekendieven met betrekking tot de taakverdeling van de ouderlijke zorg.

Angela Wieringa © WGK

VERDELING OUDERLIJK TAKEN VAN GRAUWE KIEKENDIEVEN IN TIJDEN VAN VOEDSELSCHAARSTE

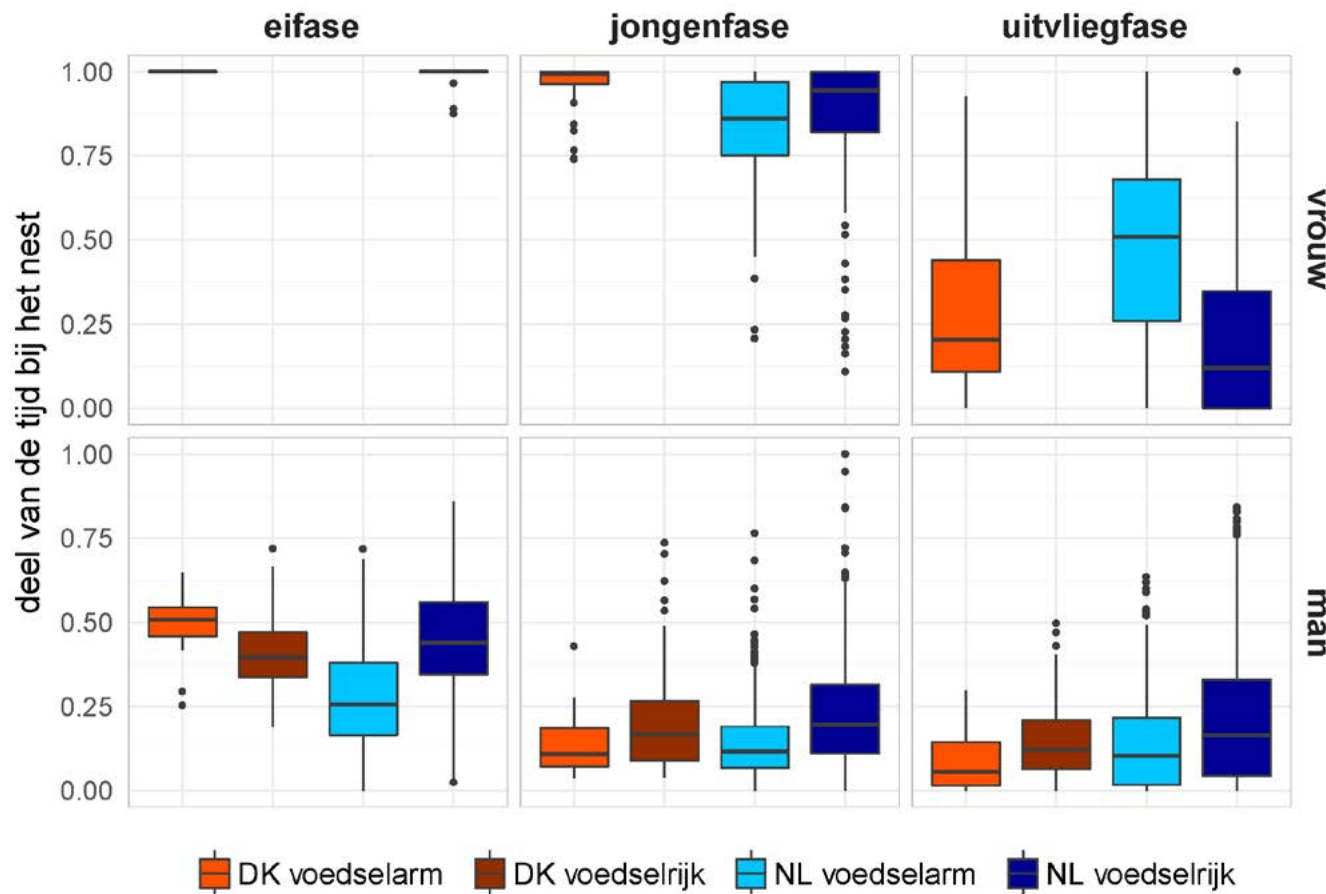
ANGELA
WIERINGA

IK HEB VEEL VAN DE SOORT
GELEERD EN BEN TOT
INTERESSANTE INZICHTEN
GEKOMEN

VERDELING OUDERLIJK TAKEN VAN GRAUWE KIEKENDIEVEN IN TIJDEN VAN VOEDSELSCHAARSTE

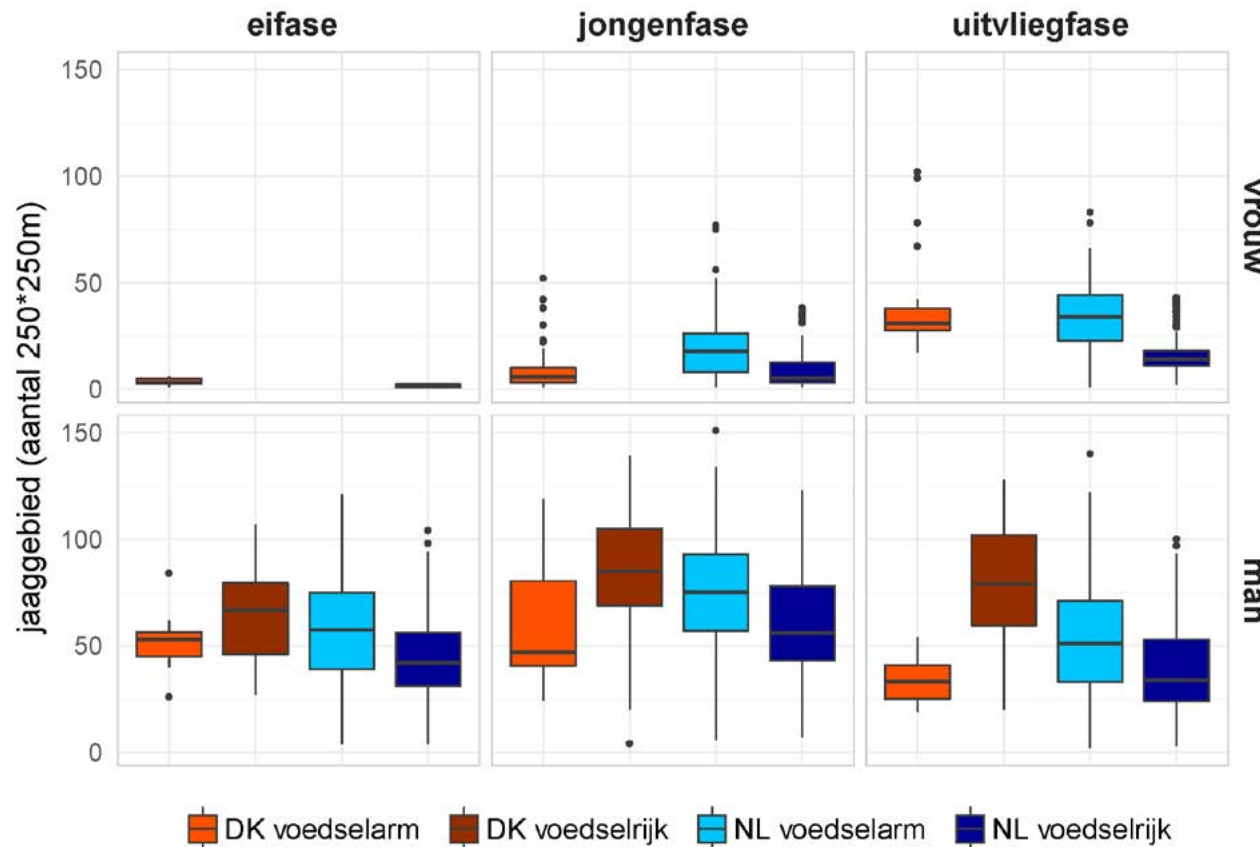
ANGELA
WIERINGA

MIJN AANNAME WAS DAT
VOEDSELSCHAARSTE ERVOOR
ZORGT DAT DE VERDELING VAN
OUDERLIJKE TAKEN TUSSEN
MANNETJES EN VROUWTJES
VERANDERT

VERDELING OUDERLIJK TAKEN VAN GRAUWE KIEKENDIEVEN IN TIJDEN VAN VOEDSELSCHAARSTE

ANGELA
WIERINGA

WAT WEL TE ZIEN IS, IS DAT IN MUIZENARME JAREN NEDERLANDSE MANNETJES EN VROUWTJES HUN JAAGGEBIED VERGROTEN

Beste mensen, ik ben blij jullie te kunnen mededelen dat ik weer in Groningen terug ben! Leuk genoeg had ik sommigen van jullie al even ontmoet bij de eerste bijeenkomst voor de slaapplaatstellingen op 2 november in De Onlanden. Maar ik hoop natuurlijk jullie allemaal regelmatig weer tijdens gezellige activiteiten en in het veld tegen te komen!

De hoofdreden dat ik vanuit Frankrijk weer in Groningen ben komen wonen is natuurlijk de afronding van mijn promotietraject. Ik hoop jullie daarover begin volgende jaar meer te kunnen vertellen! Maar voor het moment probeer ik, samen met mijn ezeltjes (ja hoor, ze hebben de reis ook weer gemaakt!) en mijn hond aan de oude en nieuwe omgeving te wennen. De eerste verkenning van Midden-Groningen vanaf de kar is al gelukt, en komende zomer kunnen we mennend op zoek naar grauwe kiekendieven.

Tot heel snel een keer en het beste!

KOMENDE ZOMER KUNNEN
WE MENNEND OP ZOEK NAAR
GRAUWE KIEKENDIEVEN

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

Bruine kiekendief Roelof.

© Theo van Kooten

Steppekiekendiefman nest 2017.

© Rein Hofman

Man blauwe kiekendief.

© André Eijkenaar

Man grauwe kiekendief Drenthe.

© Gerard Sterk

JANUARI

In de Onlanden onder de rook van de stad Groningen is nog steeds het mannetje steppekiekendief aanwezig. Hij is ondertussen een 3e kalenderjaar vogel.

MAART

13 maart - de eerste twee satellietkicken zijn op voorjaarsrek gegaan, het gaat om de twee Britse mannetjes Mark en Roger. Beide zijn twee weken eerder vertrokken dan in het voorjaar van 2016.

APRIL

5 april – de eerste melding van een grauwe kiekendief komt uit Drenthe.

10 april – de laatste satellietzenderkiek gaat op voorjaarsrek, net als in de voorgaande jaren is dat het Duitse vrouwtje Astrid. Op deze dag vliegt het Britse mannetje Mark als eerste van de zenderkicken Europa binnen.

19 april – Britse grauwe kiekendief Mark is als eerste van de satellietzendervogels terug in zijn broedgebied, dat is twee weken eerder dan in 2016 maar rond dezelfde datum als in 2015.

26 april - eerste waarneming van een steppekiekendiefman in de omgeving van Bentwoud/Waddinxveen. Dit mannetje blijft hele zomer al jagend, [baltsend en roepend](#) daar in het gebied. Er zijn geen waarnemingen die duiden op een mogelijk broedgeval.

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

30 april – de laatste waarneming van de steppekiekdiefman in De Onlanden.

MEI

1 mei – in de omgeving van Bentwoud wordt nu ook een man grauwe kiekendief in hetzelfde gebied als de steppekiekendief gezien. Het grauwe kiekendiefmannetje blijft daar tot begin juli. Ook bij hem geen aanwijzingen dat hij gepaard was.

24 mei – in Flevoland wordt het eerste nest van grauwe kiekendieven beschermd. Voor ons het eerste nest in al die jaren van bescherming dat in intensief beheerd grasland lag (Engels en Italiaans raaigras). Er lagen twee eieren in het nest. Het vrouwtje accepteerde in deze prille fase alle drukte en beschermingsmaatregelen! Ze ging door met het leggen van eieren en met succes zijn er uiteindelijk vier jongen uitgevlogen!

25 mei - Willem Pier Vellinga ziet tijdens zijn punttelling in provincie Groningen een mannetje steppekiekendief met prooi vliegen.

26 mei – Willem-Pier ziet dat het steppekiekmannetje een kiekenvrouwtje heeft.

27 mei – broedgeval met een steppenkiek als mannelijke helft wordt vastgesteld. Na bestudering van foto's en het raadplegen van experts wordt duidelijk dat ook het vrouwtje een steppekiekendief is. Beide zijn 3e kalenderjaar vogels (in 2015 uit het ei gekropen). Het is het eerste officieel vastgestelde broedgeval van een steppekiekendief in Nederland en ook van West-Europa!

2017

Het eerste officieel vastgestelde broedpaar van een steppekiekendief in Nederland en West-Europa. © Rein Hofman

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

JUNI

1 juni - na enige omzwervingen via Saksen-Anhalt, Polen en haar pre-migratie gebied in Tsjechië vindt ook satellietkiek Astrid een broedgebied. Voor het eerst sinds ze in 2012 gezenderd is, broedt ze in Tsjechië. Over de Europese avonturen van Astrid schreven we een [natuurbericht](#).

In Rheiderland wordt luzerne geoogst. We krijgen een telefoontje van groenvoederdrogerij B.V. Oldambt dat op het allerlaatste moment een nest van een grauwe kiekendief gespaard is. Wanneer Ben Koks daar gaat kijken ziet hij een klein toefje luzerne met zichtbaar een vrouwtje grauwe kiekendief op haar nest. Fantastisch gereageerd door de medewerker van BV Oldambt. Ondanks dat het vrouwtje weer terug was op haar nest, werden de eieren de volgende dag gepredeerd aangetroffen.

17 juni – rond het nest in wintergerst van het paartje steppekiek met op dat moment vijf jongen wordt een beschermingskooi geplaatst. Tot grote opluchting wordt dit door beide oudervogels geaccepteerd.

20 juni – in een natuurbraakperceel in Oost-Groningen wordt het eerste van twee blauwe kiekendiefnesten

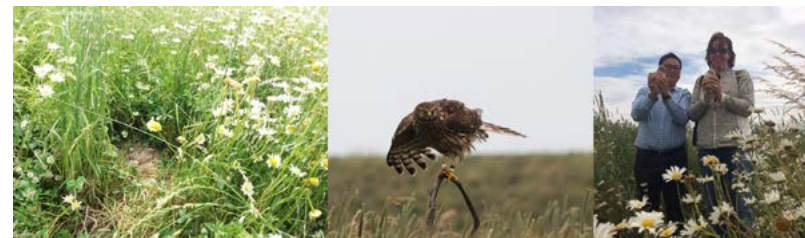

Alsof er niets is gebeurd zit dit vrouwtje grauwe kiekendief op haar bijna uitgemaaide nest, Reiderland 2017. © WGK

van 2017 beschermd. Het is het eerst bekende nest van een kiekendief in een ingezaaid natuurbraakperceel. En wat blijkt: het is het nest van de ons aller bekende geringde vrouwtje blauwe kiekendief van Wangerooge! Ze broedt dus voor het vierde achtereenvolgende jaar in Oost-Groningen.

En is ook nog eens voor de vierde keer succesvol! En met veertien jongen in vier jaar tijd, ongeacht muizenrijke of muizenarme jaren!

23 juni – op deze dag worden de jongen van het Wangerooger vrouwtje blauwe kiekendief geringd in bijzijn van Lo Sze Ping, directeur WWF China en Kirsten Schuijt, directeur WNF Nederland.

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

JULI

1 juli – de vier nog levende jongen van het paartje steppekiekendief worden geringd. Het blijken allemaal vrouwtjes te zijn!

2 juli – in Saksen-Anhalt vangen we vier grauwe kiekendieven voor zenderwerk met GPS-GSM zenders.

begin juli – start van de oogst van wintergerst. Er waren dit broedseizoen relatief veel nesten/ broedpogingen van grauwe kiekendieven in dit gewas, in totaal zeventien. Maar dit gewas had niet alleen op grauwe kiekendieven zijn aantrekkingskracht: vooral ook veel bruine kiekendieven kozen ervoor om hun nest in wintergerst te maken. Opvallend was dat de meeste van deze nesten ook nog eens late legsels waren, waarvoor de oogst te vroeg kwam. In het perceel waar de steppekiekendief broedde, broedden ook twee paartjes bruine kiekendieven met rond de oogsttijd nog kleine jongen. Die nesten hebben we in samenwerking met de boer kunnen behoeden voor landbewerkingen.

De vele legsels en broedpogingen dit jaar in wintergerst en het toenemende aantal bruine kiekendieven in dit gewas leverde veel extra werk op met het vinden van de nesten en het aanwezig zijn tijdens de oogst en andere landbewerkingen. Dankzij de hulp van zeer vasthoudende vrijwilligers en de medewerking en alertheid van een aantal boeren zijn er in ieder geval in provincie Groningen rond de negen nesten van bruine kiekendieven gespaard.

7 juli – de eerste jonge grauwe kiekendieven worden geringd.

8 juli – in samenwerking met de RSPB vangen we in Engeland drie grauwe kiekendieven voor het satellietzenderonderzoek.

10 juli – vier jongen van een nest van grauwe kiekendieven dat op 8 juli in Friesland was beschermd, worden alle vier dood op het nest aangetroffen. Na autopsie blijkt dat er sprake is van vergiftiging. Het vermoeden is dat het mannetje of vrouwtje vergiftigd aas als voedsel naar het nest heeft gebracht.

Oogst van wintergerst. De bijna vliegvlugge steppekiekendieffjongen worden apartgehouden. Een nest van een bruine kiekendief wordt gespaard tijdens de oogst en de daarop volgende landbewerkingen.

14 juli – bekendmaking van het succesvolle broedgeval van de steppekiekendief, een week nadat de vier geringde jongen zijn uitgevlogen. Dat het echt groot nieuws was bleek mede doordat er een Fokke & Sukke-cartoon over de steppekieken verscheen.

Vrouwtje steppekiekendief op haar nest met vijf jongen, 21 juni 2017. © Ruurd Jelle van der Leij/Ruben Smit Productions.

19 juli – de laatste nesten van grauwe kiekendieven krijgen een beschermingskooi.

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

AUGUSTUS

begin augustus - in Nederland vangen we vier grauwe kiekendieven om uit te rusten met een GPS-GSM zender, een van de vier vogels gaat voor dat de najaarstrek begint dood.

2 augustus - in Oost-Groningen worden de laatste jonge grauwe kiekendieven geringd.

7 augustus - de eerste zenderkik, het Duitse vrouw Angela, verlaat haar broedgebied om op trek te gaan.

21 augustus - waarneming van een geringde jonge grauwe kiekendief uit Engeland op de oostpunt van Vlieland. Het is een van de drie jongen van de in 2017 gezenderde grauwe kiekendiefman John.

22 augustus - in Oost-Groningen wordt de laatste beschermingskooi van het broedseizoen 2017 opgeruimd.

26 augustus - laatste waarneming van het of een steppekikmannetje in de omgeving van Bentwoud/Waddinxveen.

31 augustus - de Wit-Russische satellietzenderkik Ludmila is als eerste in Afrika.

Laatste beschermingskooi, 22 augustus 2017. © WGK

SEPTEMBER

2 september - een van de in Groningen uitgevlogen steppekiekendieven wordt in de buurt van Huizen/Eemnes gefotografeerd.

22 september - als laatste van de zenderkiken arriveert Astrid in Afrika.

OKTOBER

16 oktober - boven de vogelakker aan de Vogelweg in Flevoland jaagt een juveniele steppekiekendief.

NOVEMBER

2 november - op de dag dat we starten met de wintertelling van kiekendiefslaapplaatsen wordt dé steppekiekman (3e kj) van de Onlanden gezien door vrijwilliger Bernard Wiltens.

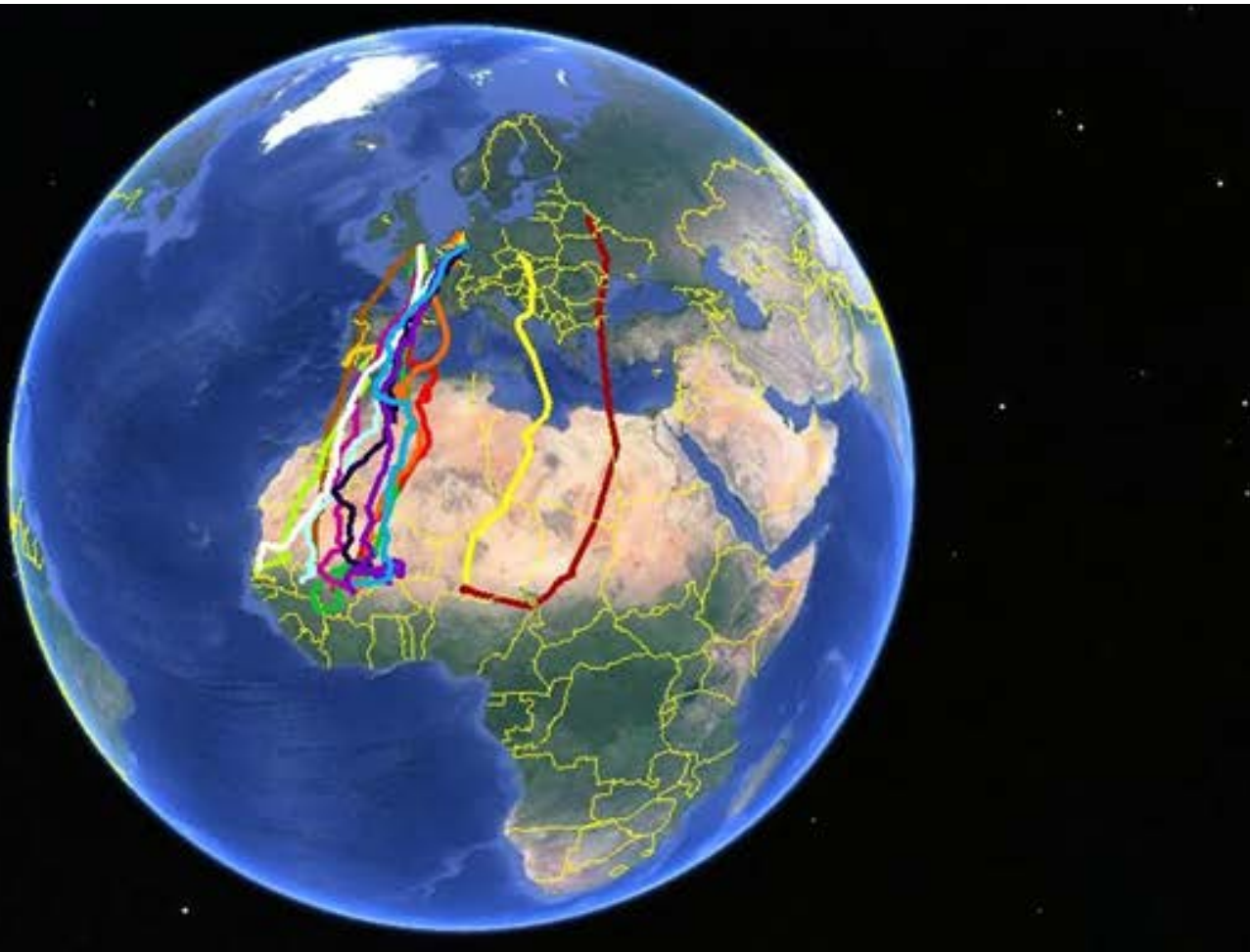
DECEMBER

Begin december - na vijf jaar lang satellietzenderkik Astrid te hebben kunnen volgen, is zij nu in Niger doodgegaan.

7 december - na vele waarnemingen de laatste waarneming van de juveniele steppekiekendief bij de vogelakker in Flevoland.

24 december - het 3e kalenderjaar mannetje steppekik van de Onlanden is nog steeds aanwezig.

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

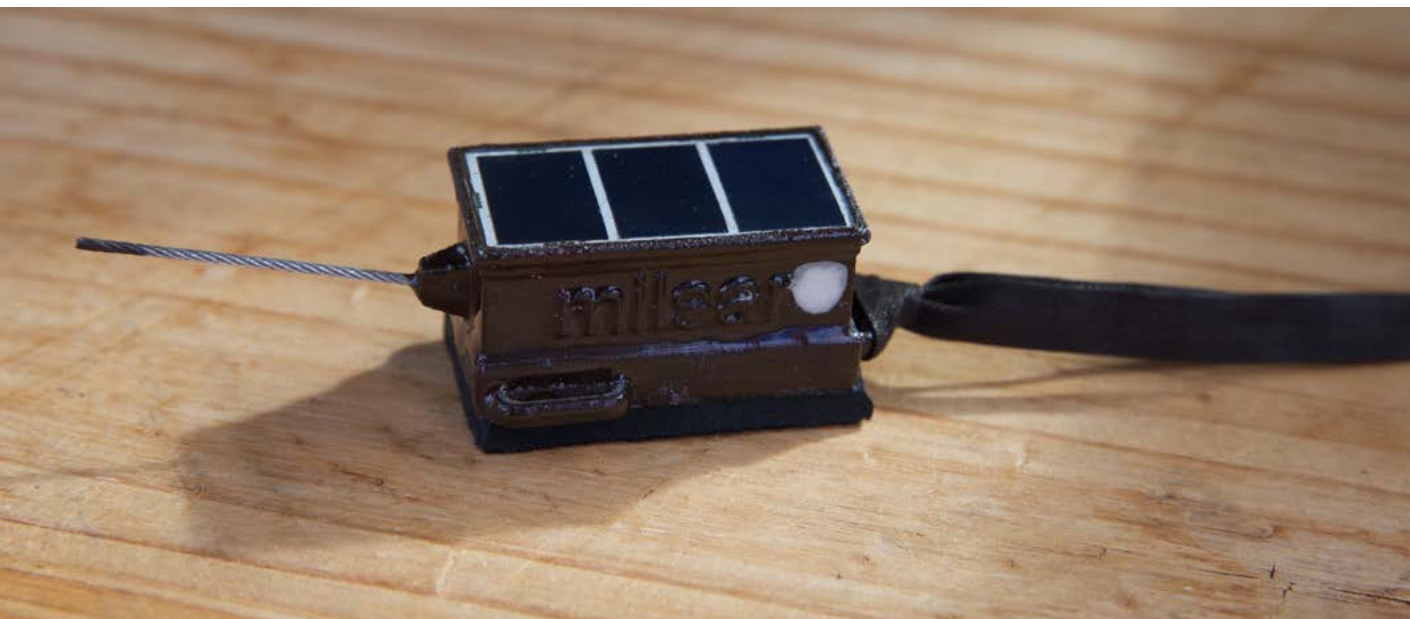

2017 AFSLUITEND SATELLIETZENDERKIEKEN

In 2016 vlogen er aan het eind van het broedseizoen zeven grauwe kiekendieven met een satellietzender rond. Aan het begin van 2017 waren dat er nog zes: in november was het Britse half-melanistische mannetje Mel in Mali doodgegaan. Alle zes zendervogels keerden terug in hun broedgebied. De zender van het Britse mannetje Mark bleek op het eind van de voorjaars trek stuk te zijn en was vanaf dat moment niet meer te volgen. De zes vogels overleefden tot aan de najaars trek het broedseizoen. Het Britse vrouwtje Sally verdween vlak voor de najaars trek onder verdachte omstandigheden.

In Engeland werden dit jaar drie 'nieuwe' vogels gezenderd (James, John en Ruth), en zo vertrokken er in 2017 zeven satellietzenderkieren naar Afrika. Na de dood van het Duitse vrouwtje Astrid in Niger zijn dat er nog zes.

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

GPS-LOGGERS EN DE NIEUWE GSM GPS-LOGGERS

In het najaar van 2016 vertrokken uit Nederland en Duitsland vier grauwe kiekendieven met een GPS-logger, dit voorjaar keerden er twee terug, één in Oost-Groningen en één in Rheiderland. Aan het einde van het broedseizoen van 2016 waren er drie bruine kiekendiefmannen met een zender, waaronder William en Roelof. Alleen Roelof keerde dit jaar terug. Hij nam de nestplaats van William over en was dit jaar succesvol

in het grootbrengen van minimaal drie jongen. Al deze drie GPS-kieken overleefden het broedseizoen en zijn weer op trek naar Afrika gegaan.

Dit jaar hebben we een nieuw soort GPS-logger in gebruik genomen, namelijk een die via sms dagelijks (als er bereik is) actuele posities doorgeeft. Daardoor zijn de grauwe kieken met deze loggers ook gedurende de trek en het winterseizoen voor een groot deel te volgen, mits ze binnen bereik van een GSM-mast zijn.

In Duitsland vingen we in Noordrijn-Westfalen in samenwerking met Hubertus Illner en Christian Härting van Arbeitsgemeinschaft Biologischer Umweltschutz (ABU) vier grauwe kiekendieven (Angela, Christian, Hubertus en Raymond) die deze nieuwe zenders omgebonden kregen.

In Nederland vingen we ook vier grauwe kiekendieven om deze nieuwe loggers uit te rusten. Een van de vier werd voor zijn vertrek uit Nederland op zijn slaappleats gepredeerd teruggevonden. De overige drie (Geuko, Jens en Yvonne) zijn na een succesvol broedseizoen in augustus op najaarstrekk gegaan.

De zeven kieken met een GSM-GPS logger zijn net als de satellietzenderkieken te volgen via onze [website](#).

TERUGMELDINGEN VAN WINGTAGS EN RINGEN

Dit jaar zijn er 32 terugmelding van grauwe kiekendieven met wingtags binnengekomen. Het gaat om 9 individuele vogels die tussen 2007 en 2012 door ons van wingtags zijn voorzien.

Er werden in totaal 21 individuele grauwe kiekendieven met een ring teruggemeld. Daarvan werden 18 met een Nederlandse gele kleurrijng afgelezen, en 1 met alleen een metalen ring.

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

Verder werden er in Oost-Groningen nog 3 grauwe kiekendieven met een buitenlandse ring afgelezen. Het ging om 2 Duitse vrouwtjes afkomstig uit Neder-Saksen en Brandenburg en net als vorig jaar het vrouwtje met een blauwe kleurring afkomstig uit Denemarken (Ballum Jylland, 2014). Deze keer heeft het Deense vrouwtje in Oost-Groningen met succes een nest met jongen grootgebracht.

Bij de blauwe kiekendieven was er de terugmelding van het voor ons inmiddels bekende [vrouwtje met de Duitse kleurringen](#). Zij is afkomstig van Wangerooze (2011) en broedde nu voor het vierde achtereenvolgende jaar met succes in Oost-Groningen.

BROEDSUCCES GRAUWE KIEKENDIEVEN

In Nederland hebben dit jaar 59 paartjes van de grauwe kiekendief gebroed of een broedpoging gedaan. Dat het aantal broedparen een stuk hoger lag dan de voorgaande jaren is mede te verklaren door de hoge aantallen jongen die in 2014 (117) en 2015 (112) uitvlogen.

Aan het begin van het broedseizoen 2017 was de veldmuizenstand naar onze indruk niet goed. Later tegen het uitvliegen van de jongen leek het aantal veldmuizen wat aan te trekken, maar bleef aan de lage kant..

Het Deense vrouwtje grauwe kiekendief met een blauwe kleurring. Carel Coenraadpolder, 12 mei 2017. © Rein Hofman.

OVERZICHT VAN HET KIEKENDIEVENJAAR 2017

Uiteindelijk waren er 33 succesvolle legfels met in totaal 74 uitgevlogen jongen. Het gemiddelde lag op 1,3 jong per broedpoging. Het broedsucces is daarmee vele malen lager dan in de jaren 2014 en 2015 met toen 2,5 jongen per broedpoging, maar vergelijkbaar met 2016 met 1,1 jong per broedpoging. Voor het behoud van de populatie is 1,7 jong per broedpaar nodig.

Aantal broedparen van de grauwe kiekendief per provincie:

Drenthe	3 paar
Flevoland	6 paar
Friesland	4 paar
Groningen	46 paar

BROEDSUCCES BLAUWE KIEKENDIEVEN IN AKKERLAND

In 2017 hebben er vier paartjes blauwe kiekendieven in het Nederlandse akkerland gebroed. Alle vier in Oost-Groningen. Twee van de vier nesten konden worden beschermd, de andere twee waren vroegtijdig al gepredeerd of om andere redenen mislukt. De twee beschermde nest was succesvol met in totaal vijf uitgevlogen jongen. Opvallende was het goede broedsucces met vier jongen van het Wangerooge vrouwtje. Zij heeft wederom een knappe prestatie geleverd in een minder goed veldmuizenjaar.

Iedereen die in 2017 op welke manier dan ook een steentje heeft bijgedragen aan de bescherming van kiekendieven of aan een van onze andere projecten/onderzoeken: heel erg bedankt!

Vrouwsteppenkiekendief brengt nieuw nestmateriaal aan. © Theo van Kooten.

Op naar een nieuw akkervogeljaar. Tot ziens in 2018!

OPROEP: RANSUILEN TELLEN OP WINTER-ROESTEN IN PROVINCIE GRONINGEN

JAN HENK
VENEMA

WERKGROEP RANSUILEN IN GRONINGEN

Voor het negende telseizoen hebben wij jullie hulp weer nodig. Bij dezen een oproep om van december 2017 tot begin maart 2018 je eigen omgeving op de aanwezigheid van roestende ransuilen te inspecteren en de daar aanwezige ransuilen te tellen.

Indien je ransuilen aantreft, dan graag de plaats en het aantal uilen aan ons doorgeven via de link "[Ik wil een winterroest melden](#)" op onze website. De exacte plaats van de winterroest wordt niet bekend gemaakt op de website. Die blijft geheim om verstoring van de vogels te voorkomen.

Het tellen van ransuilen kan het best van 10 tot 40 minuten na zonsondergang, dat is namelijk het moment waarop ransuilen hun roestplaats verlaten om te gaan jagen. Bij voorkeur een aantal keren tellen gedurende het winterseizoen. Zo hopen we meer inzicht te krijgen in het aantalsverloop op de roesten.

Roesten van ransuilen bevinden zich voornamelijk in groenblijvende bomen als conifeer, hulst,

naaldnomen en met klimop begroeide bomen op beschutte en rustige plaatsen. Roesten bevinden zich vaak binnen 50 meter van bebouwing. Ook de roesten die je afgelopen winter (2016-2017) hebt gevonden kun je uiteraard alsnog via onze site melden.

Namens Werkgroep Ransuilen in Groningen alvast onze hartelijk dank!

NATURE TODAY

SINDS ONZE VORIGE NIEUWSBRIEF SCHREVEN WIJ ZES
NATUURBERICHTEN OP DE WEBSITE NATURE TODAY

[Waarom zijn akkervogels nog altijd stakkervogels?](#)

[Inzet voor akkervogels beloond met Heimans en
Thijssse Prijs voor Ben Koks](#)

[GPS-loggers registreren 'middagdip' bij grauwe
kiekendieven](#)

[De helden van de velden: Welke lessen trekken uit
tien jaar akkervogelbeleid?](#)

[50.000 hectare landbouwgrond in Drenthe
afgezocht naar patrijzen](#)

[Welke vogels maken 's winters gebruik van
vogelakkers?](#)

AGENDA

*Putters eten de zaadjes uit de overstaande kruiden
van een vogelakker in Oost-Groningen. © W GK*

30 januari 2018:	Lezing Henk Jan Ottens over akkervogels bij Altenatuur
17 februari 2018:	Landelijke Dag Roofvogels, Meppel 2x lezing - grauwe kiekendieven en nieuwe aspecten van hun Afrikaanse leven en eerste broedende steppekiekendief in Nederland
21 februari 2018:	Lezing over kiekendieven bij VWG Zuid-Kennemerland
24 februari 2018:	Tweede Integrale roofvogeltelling 2017/2018
12 maart 2018:	Lezing Kiekendieven en effect van faunaranden bij KNNV en IVN Groningen
18 maart 2018:	Lezing over kiekendieven in het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal

[Houd voor details de agenda op onze website in de gaten.](#)